

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/61297,Otwarcie-Miejsca-Pamieci-w-Mlyniewie-7-listopada-2018.html>
20.04.2024, 10:38

Otwarcie Miejsca Pamięci w Młyniewie - 7 listopada 2018

W środę 7 listopada 2018 r. odbyło się uroczyste otwarcie zrewitalizowanego Miejsca Pamięci w Młyniewie. Na uroczystości obecny był dyrektor poznańskiego oddziału IPN dr hab. Rafał Reczek.

Wśród gości honorowe miejsce zajmowała pani Krystyna Kucharczak, grodziszczanka, która doświadczyła tragicznego losu osób przebywających czasowo w obozie w Młyniewie podczas wysiedleń. W swoim wystąpieniu Burmistrz Grodziska Wielkopolskiego Henryk Szymański podkreślił, że utworzone miejsce ma na celu wzbudzenie refleksji nad straconym pokoleniem wysiedlonych mieszkańców gminy, a także jeńców i więźniów wojennych, z których większość nigdy nie powróciła do swoich domów i rodzinnych stron.

Miejsce Pamięci w Młyniewie upamiętnia tych, którzy zmuszeni byli przez hitlerowskiego okupanta do przejścia obozowej katorgi, a za drutami tego obozu niejednokrotnie zostawili swoje życie.

Niemiecki obóz przesiedleńczy w Młyniewie (Südhof bei Grätz) zaczęto tworzyć w drugiej połowie września 1939 r., co było konsekwencją zdobycia przez wojska niemieckie pobliskiego Grodziska Wielkopolskiego. Obóz był kilkakrotnie rozbudowywany i przystosowywany do pełnienia różnorodnych funkcji, zależnie od potrzeb i sytuacji frontowej niemieckiego okupanta. O wyborze wioski Młyniewo na lokalizację struktury obozowej zdecydowała niewielka odległość od Grodziska, bliskość stacji kolejowej Młyniewo, a także dostępność licznych zabudowań gospodarczych i infrastruktury wchodzącej w skład dużego folwarku Młyniewo, będącego częścią majątku ziemskiego Piaski, należącego do niemieckiej hrabiny Heleny Zimermann, zamieszkującej w Pałacu w grodziskim parku. Folwark ten stał się podstawą do dalszej rozbudowy struktury obozowej.

Młyniewo uczyniono w pierwszej fazie okupacji hitlerowskiej obozem przejściowym dla wysiedlanej ludności polskiej i żydowskiej z terenu naszego powiatu. Największe wysiedlenia ludności polskiej miały miejsce od 25 października 1939 do 21 grudnia 1939 r. Był także stalagiem dla polskich, francuskich, brytyjskich, jugosłowiańskich i radzieckich jeńców wojennych, a także więzieniem dla grodziszczan trzymanyh jako zakładnicy, na

wypadek podjęcia działań dywersyjnych przez polski ruch oporu. Mieścił także karny obóz pracy przymusowej, a w schyłkowym etapie wojny wytwórnie części do karabinów maszynowych. W pierwszych dniach stycznia 1945 r., po wywiezieniu reszty jeńców wojennych, obóz był miejscem postojowym dla uciekającej przed Armią Czerwoną ludności niemieckiej z terenu naszego powiatu oraz wracających z frontu żołnierzy Wehrmachtu.

25 stycznia 1945 r. nastąpiła ostateczna likwidacja obozu, a wycofujące się pospiesznie oddziały Wehrmachtu podpaliły wiele budynków obozowych i zniszczyły większość dokumentacji zgromadzonej podczas działalności obozu. Szczególnemu zniszczeniu uległy budynki zlokalizowane najbliżej drogi Grodzisk-Wielichowo, baraki zbudowane w okresie okupacji wojennej po północno-wschodniej stronie dawnego folwarku, a także wieżyczki strażnicze, ogrodzenie i inne elementy kompleksu obozowego. Ostatecznego aktu likwidacji pozostałości obozu dokonała armia radziecka. W pierwszych miesiącach po zakończeniu II wojny światowej reszta ocalałych zabudowań zostało ponownie zaadaptowana na cele gospodarcze i mieszkalne.

Szacuje się, że przez cały okres funkcjonowania obozu przeszło przez niego, w różnym charakterze prawie 8 tysięcy ludzi, w tym około tysiąc dzieci. Sporą część z nich stanowili mieszkańcy Grodziska Wielkopolskiego. W początkowych czasach PRL oficjalna propaganda starała się przemilczeć przeprowadzane przez hitlerowców akcje wysiedlania i deportacji Polaków. Obóz był także w cieniu zainteresowania powojennego rządu także dlatego że prześladowano w nim tzw. „przedwrześniową polską inteligencję”. Bardzo dużą grupę więzionych i deportowanych stanowili także aktywni działacze i członkowie wielu przedwojennych organizacji i stowarzyszeń patriotycznych.

9 maja 1967 r. z inicjatywy grodziskiego koła ZBoWiD i przy ofiarnej pomocy pracowników PGR w Ptaszkowie udało się odsłonić pomnik. Była to pierwsza od zakończenia wojny i likwidacji obozu okazja do oficjalnego uczczenia pamięci i przypomnienia historii tego tragicznego miejsca. 20 września 2001 r. Premier RP Jerzy Buzek wydał rozporządzenie uznające obóz hitlerowski w Młyniewie za miejsce, w którym pobyt dzieci do lat 14 miał charakter eksterminacyjny.

oprac. Andrzej Chróst